

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК
УКРАЇНИ
NATIONAL BANK OF UKRAINE

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”

Препринт серії № UABS CP/2014/014

Войтенко О.В.
студент групи ЗМП-21 V курсу юридичного факультету

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ**

**Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи НБУ»
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін
та банківського права**

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»

**на тему: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ**

Виконав: студент 6 курсу,
групи ЗМП-21

Спеціальності 8.03040101
«Правознавство»,

Войтенко О. В.

Керівник: к.ю.н. доцент,
Мирославский С. В.

Рецензент: к.ю.н. доцент,
Афанасієв Р. В.

Суми – 2014 рік

_____ (повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення _____

Кафедра, циклова комісія _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Напрямок підготовки _____

(шифр і назва)

Спеціальність _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, голова
циклової

комісії _____

_____ «__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом вищого навчального закладу від «__» _____ 20__ р. №__

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

Актуальність теми нашого дослідження зумовлена: необхідністю в умовах вдосконалення норм цивільного права та формування відносин приватної власності в Україні визначення та однозначного розуміння базових категорій спадкового права, які є правовим обґрунтуванням переходу об'єктів приватної власності громадян у випадку їх смерті до інших осіб. Необхідністю використання для поглибленого дослідження правової природи заповіту й особливостей правонаступництва при спадкуванні за законом законотворчих результатів і теоретичних розробок у галузі спадкового права зарубіжних країн, що дало б змогу на підставі порівняльного аналізу встановити зв'язки та взаємозалежності тих чи інших конструкцій спадкового права з відносинами власності; відсутністю у вітчизняній юридичній літературі фундаментальних досліджень правової природи спадкування; відсутністю сучасних теоретичних розвідок юридичної природи заповідального відказу як підстави сингулярного правонаступництва в цивільному праві; необхідністю комплексного підходу до проблеми дослідження взаємозалежності особливостей правонаступництва при спадкуванні за законом та за заповітом і їх юридичних підстав.

Питання про долю майна громадянина після його смерті має важливе політичне і соціальне значення. Отримання спадщини веде до збагачення спадкоємця, оподаткування при переході майна у спадщину служить джерелом поповнення державного бюджету. Оптимальне співвідношення приватного і публічного інтересу забезпечується через встановлення кола спадкоємців за законом, обмежень свободи заповіту з метою захисту інтересів непрацездатних утриманців, способів прийняття спадщини. Всебічне дослідження спадкових відносин дозволить визначити баланс публічного і приватного інтересу.

Теоретичне підґрунтя дипломної роботи становлять наукові праці таких вчених, як: А. Ю. Бабаскін, Н. М. Баранник, М. Ю. Барщевский, В. І.

Борисова, Е. М. Бондарєв, В. В. Васильченко, А. В. Вазенков, М. М. Великанова, Ю. О. Заїка, З. В. Ромовська, Н. П. Шама.

Нормативно-правову основу дипломної роботи становлять нормативно правові акти у сфері цивільних та сімейних відносин, а також окремі акти податкового законодавства. Деякі дослідження ґрунтуються на вивченні та узагальненні практики застосування норм права зарубіжних країн.

Мета і завдання дослідження. На основі чинного законодавства України, теоретичних розробок науковців, проектів законів та нормативних актів, практики їх реалізації проаналізувати та визначити проблематику здійснення права на спадкування. Встановити юридичну природу спадкування, визначити особливості правового регулювання правонаступництва при спадкуванні.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити такі завдання:

- визначити основні поняття та провести аналіз історії розвитку права на спадкування.
- проаналізувати зарубіжний досвід здійснення правонаступництва в спадковому праві.
- визначити підстави спадкування та позбавлення права на спадщину в Україні. Опрацювати процедуру відкриття спадщини та встановити основні механізми її здійснення.
- провести теоретичний аналіз і визначити поняття, ознаки, форму й особливості передумов заповіту як особистої односторонньої угоди в юридичному складі спадкування.
- провести теоретичний аналіз і визначити поняття та значення спадкування за законом. Здійснити юридичні обґрунтування проблем спадкування за законом на основі діючих норм законодавства.
- проаналізувати практику задоволення вимог кредиторів спадкоємцями. Визначити поняття та встановити проблематику спадкового договору.

- визначити охоронні заходи стосовно спадкового майна та проаналізувати їх правову природу.
- проаналізувати проблеми оподаткування спадщини в Україні та встановити шляхи їх вирішення.
- дослідити проблеми регламентації інституту окремої частки спадщини.
- проаналізувати систему управління охороною праці в Сумській філії ПАТ «Укртелеком».
- визначити ряд небезпечних і шкідливих факторів умов праці в організації.
- визначити ступінь безпеки в надзвичайних ситуаціях на досліджуваному об'єкті.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані з переходом прав і обов'язків спадкодавця в порядку, встановленому у відповідності до його волі, та за законом.

Предметом дослідження виступають норми права, які регулюють спадкові відносини, а також відповідні нормативно-правові акти, практика їх застосування, теоретичні, практичні проблеми та визначення шляхів удосконалення законодавства, що регламентує дані правовідносини.

Методи дослідження. Під час написання дипломної роботи використовувались різноманітні методи дослідження головним з яких виступає догматичний метод, використання якого дозволило виділити найважливіші юридичні конструкції інституту спадкування, дати загально-правову характеристику, тлумачення складових елементів і отримати найважливіші результати дослідження. В роботі також широко використовувалися історико-правовий та порівняльно-правовий методи дослідження.

Доцільність і необхідність використання методу історико-правового аналізу обумовлені тим, що існує не тільки універсальний взаємозв'язок між відповідними фактами, а й відповідна історико-хронологічна послідовність,

певна соціально-економічна і політична обумовленість виникнення цих фактів. Історико-правовий метод дозволив провести аналіз правового регулювання спадкування в еволюції розвитку сімейного та цивільного законодавства.

За допомогою порівняльно-правового методу досліджується нормативне регулювання проблемних питань реалізації права спадкування в різних країнах.

Ступінь вирішення в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Наукову новизну дипломної роботи становлять такі положення:

- виявлено основні проблеми та колізійні питання інституту спадкового права України;
- проведено теоретичний аналіз проблем оподаткування спадщини в Україні;
- досліджено проблеми регламентації інституту обов'язкової частки спадщини;
- зроблено аналіз охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях на підприємстві;
- запропоновано напрями вдосконалення законодавства стосовно спадкування.

У дипломній роботі удосконалено:

- проведено теоретичний аналіз та виявлено ряд проблемних питань, щодо права на спадкування;
- обґрунтовано підстави спадкування та позбавлення права на спадщину;
- внесено пропозицію щодо прийняття більш чітких критеріїв відносно осіб, які підпадають під категорію «негідних» спадкоємців.
- запропоновано встановлення вікового цензу, який свідчив би про спроможність громадянина об'єктивно оцінювати свої вчинки та їх наслідки, для набуття заповідальної дієздатності.

- внесено пропозицію щодо розміщення норми права, яка передбачена п. 2 ст. 219 ЦК України в книзі шостій «Спадкове право» замість книги першої «Загальні положення».

- доведено, що спадковий договір по своїй суті відноситься до інституту договірної, а не спадкового права.

- сформульовано низку пропозицій, щодо удосконалення законодавства, що регулює питання правонаступництва;

Результати проведеного дослідження можуть бути використані для подальшої наукової роботи. Теоретичні положення дипломної роботи можуть бути застосовані у правотворчій діяльності для вдосконалення подальшого законодавства.

Структура роботи: дипломна робота складається з вступу, чотирьох розділів, у яких об'єднано шістнадцять підрозділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 128 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У «**Вступі**» обґрунтовується актуальність дослідження, зв'язок роботи з науковими темами, визначається мета та завдання, об'єкт та предмет дипломної роботи, вказуються методологічні основи дослідження, вказується практичне значення отриманих результатів, наводиться структура та обсяг дипломної роботи.

Розділ 1 «Правова характеристика спадкування» складається із чотирьох підрозділів. У ньому досліджується хронологія розвитку спадкування, як інституту права, основні поняття та принципи правонаступництва, особливості спадкування в міжнародному праві, підстави спадкування та позбавлення права на спадщину, а також відкриття спадщини.

Перший розділ починається з **підрозділу 1.1. «Історія спадкування. Основні поняття»** в якому досліджено, що спадкоємство виникло разом з

виникненням цивілізації. У такий спосіб люди з давніх часів намагалися полегшити існування нащадкам після своєї смерті.

Можна відзначити, що стрімкий розвиток інституту спадкування набув саме за часів Римської імперії. Першим важливим кроком в цьому процесі стала поява спадкування за заповітом. Поштовхом до виникнення інституту спадкування за заповітом було прагнення розширення прав спадкодавця на перехід майна, яким він володіє у власність визначених ним осіб, що іноді суперечило спадкуванню за спорідненістю.

Давши перше тлумачення спадкоємству і спадкового права, ці визначення дійшли і до нашого часу, тобто основні поняття залишилися незмінними, а тільки зазнали невеличких уточнень. Спадкоємство — це перехід майна померлого до інших осіб. Спадкове право — це сукупність правових норм, які регулюють порядок переходу майна померлого до інших осіб. Також у ході дослідження було встановлено визначення суб'єктів спадкового права. Так власник, після смерті якого залишилось майно, що має перейти до інших осіб, називається спадкодавцем. Особи, до яких це майно переходить після смерті його власника, називаються спадкоємцями.

У **підрозділі 1.2. «Спадкові відносини в міжнародному праві»** визначили, що в спадкових відносинах в міжнародному праві, є застосування таких же колізійних критеріїв, які використовуються для вирішення колізійних питань права власності. Це чітко простежується у законодавчих актах країн, де має місце розрізнення рухомого і нерухомого майна. Стосовно форми заповідальних розпоряджень спостерігається тенденція відходу від класичного правила *locus regit actum* (місце підписання правового акту має пряме значення) на користь системи більш гнучких прив'язок. Хоча цю тенденцію навряд чи можна назвати новою, оскільки формула *locus regit actum* критикувалася ще на початку ХХ ст.

У **підрозділі 1.3. «Підстави спадкування та позбавлення права на спадщину»** розглянули класифікацію позбавлення права на спадкування. Ознайомившись зі змістом п. 2 ч. 2 ст. 1235 ЦК України, можна дійти

висновку, що спадкоємець за законом, який позбавлений права на спадкування, не зможе прийняти спадщину. При цьому спадкоємець за законом, який у прямій формі позбавлений права на спадкування, за жодних обставин не зможе прийняти спадщину, тобто ні на підставі положень, які зафіксовані у заповіті, ні на підставі безпосередніх приписів закону зазначений учасник цивільно-правових відносин не зможе стати власником належних до складу спадщини прав і обов'язків спадкодавця. Спадкоємець за законом, який у непрямій формі позбавлений права на спадкування, зможе прийняти спадщину лише за наявності певних обставин. На підставі безпосередніх приписів закону зазначений учасник цивільно-правових відносин тільки тоді зможе стати власником належних до складу спадщини прав і обов'язків спадкодавця, коли спадкоємець за заповітом відмовиться від набуття права власності на неї або не прийме її.

У **підрозділі 1.4. «Відкриття спадщини»** визначили, що інститут відкриття спадщини у спадковому праві характеризується двома основними ознаками: час відкриття та місце відкриття спадщини. Також нами було розглянуто поняття «комморієнтів», та виявлено колізію стосовно правонаступництва спадкоємця який помер в ту добу коли помер спадкодавець. Встановили, що основними обставинами, що викликають відкриття спадщини є смерть громадянина та оголошення громадянина померлим.

Відносно часу відкриття спадщини, нами було визначено, що в момент відкриття спадщини встановлюється коло спадкоємців, які закликаються до спадкування, визначається, майно яке належить спадкодавцю і має перейти до його спадкоємців, з дня відкриття спадщини обчислюється встановлений законом строк для її прийняття тощо.

Відносно місця відкриття спадщини, було визначено, що ним вважається останнє постійне місце проживання спадкодавця, що зазначається за правилами ст. 17 ЦК України, а також, виявлено, що у випадку коли останнє постійне місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття

спадщини вважається місцезнаходження майна або його основної частини. Тимчасове місце проживання, як і місце смерті спадкодавця (яке може не збігатися з місцем його проживання), не визнається місцем відкриття спадщини.

Розділ 2 «Характеристика спадкування за заповітом» складається із п'яти підрозділів. У ньому досліджується поняття, зміст та форма заповіту, право на обов'язкову частку в спадщині, випадки коли заповіт визнається недійсним, поняття та зміст умови заповіту, посвідчення «секретного заповіту», а також поняття та зміст заповіту подружжя.

Другий розділ починається з підрозділу **2.1. «Юридичне поняття, зміст та форма заповіту»** в якому досліджено юридичне поняття, зміст та форма заповіту. Визначено, що заповіт повинен бути складений лише у письмовій формі та посвідчений особами визначеними законодавством. Внесено пропозицію щодо розміщення норми права, яка передбачена п. 2 ст. 219 ЦК України в книзі шостій «Спадкове право» замість книги першої «Загальні положення». Виявлено колізію щодо форми заповіту та запропоновано вирішення її внесенням деяких змін до ст. 1247 ЦК України за для детальнішої регламентації порядку легалізації заповіту, який заповідач був змушений укласти з порушенням обов'язкової нотаріальної форми. Висловлена думка стосовно набуття повної дієздатності громадянами які не досягли повноліття за загальними нормами та запропоновано встановлення чітких критеріїв вікового цензу, щодо таких осіб. Визначено, що відмінність заповідального відказу від покладання полягає в тому, що за заповідальним відказом доручення виконати певні дії робиться на користь конкретної особи, тобто при заповідальному відказі вимагається завжди наявність трьох суб'єктів: заповідача, обтяженого відказом спадкоємця і відказоотримувача, а при покладанні конкретна особа, яка має право вимоги, відсутня. Визначено, що підпризначення спадкоємця є призначення заповідачем додаткового спадкоємця на той випадок коли основний спадкоємець, який вказаний в заповіті, помере раніше заповідача або відмовиться від спадщини.

Відокремлено поняття підпризначення спадкоємця від спадкової трансмісії. Таким чином, якщо для покликання до спадщини підпризначеного спадкоємця треба, щоб він пережив момент відкриття спадщини і щоб основний спадкоємець відпав від спадщини, то спадкова трансмісія має місце у тих випадках, коли спадкоємець, за законом чи за заповітом, помирає після відкриття спадщини і його частка переходить вже до його спадкоємців, які можуть бути як спадкоємцями за законом, так і за заповітом. Також висловлено твердження про доповнення до переліку негідних спадкоємців осіб які погрозами чи насильством змусили заповідача скласти заповіт, або навпаки, не дали можливості йому скласти заповіт чи відмінити вже складений заповіт.

У **підрозділі 2.2. «Право на обов'язкову частку у спадщині»** визначили, що до переліку осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині входять лише особи, які належать до першої черги спадкоємців за законом і є малолітніми, неповнолітніми, повнолітніми непрацездатними дітьми спадкодавця (в тому числі усиновленими), непрацездатною вдовою (вдівцем), непрацездатними батьками (усиновителями) та дітьми, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені після відкриття спадщини. Встановили, що обов'язкова частка у спадщині визначається в розмірі половини від тієї частки, яка належала б кожному зі спадкоємців, що мають право на неї, при спадкуванні за законом, незалежно від змісту заповіту. Право на обов'язкову частку в спадщині не залежить від згоди інших спадкоємців на її отримання, а також місця проживання спадкоємця. Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення. Тобто, незважаючи на те, що обов'язковий спадкоємець незалежно від змісту заповіту має право на частку спадщини, яка становить не менше половини розміру від законної, допускається можливість зменшення її судом, тобто, норма про право на обов'язкову частку спадщини втрачає імперативний характер. Відзначили, що до

обов'язкової частки зараховується все, що особа, яка має право на таку частку, отримує зі спадщини за будь-якою підставою: вартість речей звичайної домашньої обстановки та вжитку, вартість встановленого на її користь заповідального відказу, банківський вклад, а також вартість інших речей та майнових прав, які перейшли до неї як до спадкоємця. Обов'язкова частка – це мінімум того, що може дістати малолітній, неповнолітній чи непрацездатний спадкоємець першої черги (за винятком зменшення її за рішенням суду). Тому на спадкоємця, який одержав саме цю частку, не може бути покладений заповідальний відказ, він не може бути зобов'язаний вчинити певну дію, спрямовану на досягнення суспільно-корисної мети, щодо цієї частки не може бути встановлений сервітут.

У підрозділі 2.3. «Визнання заповіту недійсним. Існування умови заповіту» визначили, що підставами для визнання заповіту недійсним є встановлення факту того, що волевиявлення заповідача не було вільним і не відповідало його волі. Заповіт, укладений за надзвичайних обставин, підлягає виконанню за умови підтвердження його судом за заявою зацікавленої особи, поданої до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини. Відзначено, що у заповіті заповідач може зумовити виникнення права на спадщину у спадкоємця наявністю певної умови, як пов'язаної, так і не пов'язаної безпосередньо з поведінкою спадкоємця. Обставина, яка зазначена як умова заповіту, може існувати як на час відкриття спадщини, так і може настати протягом певного часу після відкриття спадщини. Щодо самої умови, вона повинна бути: визначеною за змістом та в часі, правомірною, не обмежувати правоздатність спадкоємця, здійсненою. Щодо конкретних строків виконання умови, то заповідач може безпосередньо зазначити строк виконання умови.

У підрозділі 2.4. «Посвідчення «Секретного заповіту»» встановили, що в законодавстві передбачено можливість складання «секретного» заповіту, тобто заповіту, із змістом якого ніхто, окрім заповідача не знайомиться. Особа, яка склала секретний заповіт, заклеює конверт і ставить

свій підпис на ньому. Такий заповіт у присутності двох свідків кладуть у конверт і опечатують. Після відкриття спадщини нотаріус призначає день оголошення заповіту і повідомляє про це членів сім'ї та родичів спадкодавця. У призначений день нотаріус у присутності зацікавлених осіб і свідків відкриває конверт і оголошує зміст заповіту. Про оголошення заповіту складається протокол, в якому записується зміст заповіту. Протокол підписують нотаріус і свідки. Оригінал протоколу зберігається в нотаріальній конторі, а спадкоємцям видають нотаріально посвідчені копії. Мета секретного заповіту - максимально забезпечити таємницю заповіту. Водночас відсутність кваліфікованої юридичної допомоги може зумовити складання заповітів з грубим порушенням встановлених вимог (заповідач, забуде підписати заповіт, позбавить спадщини обов'язкових спадкоємців, не чітко висловить свою волю тощо), що стане підставою для визнання заповіту недійсним.

У **підрозділі 2.5. «Заповіт подружжя»** встановили, що у разі складення спільного заповіту частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до другого з подружжя, який його пережив. Після смерті подружжя право на спадкування набувають особи, визначені у заповіті. Об'єктом заповідальних розпоряджень у заповіті подружжя є майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Кожен з подружжя-заповідачів має право відмовитись від спільного заповіту тільки за життя їх обох. Після смерті одного з подружжя другий з подружжя вже не матиме права скасувати зроблений подружжям заповіт. З метою забезпечення виконання спільного заповіту подружжя нотаріус накладає заборону відчуження майна, яке є об'єктом заповідальних розпоряджень. Наведено низку причин, які обмежують складення заповіту подружжя на практиці, тому цей правочин не можна вважати доцільним.

Розділ 3 «Правова регламентація спадкування за законом» складається із чотирьох підрозділів. У ньому досліджується поняття та значення спадкування за законом, практика задоволення вимог кредиторів

спадкоємцями, визначення проблем у спадковому договорі, охоронні заходи стосовно спадкового майна.

Третій розділ починається з підрозділу **3.1. «Поняття та значення спадкування за законом»** в якому досліджено порядок визначення спадкоємців та розподілу спадкового майна. Визначено, що при спадкуванні за законом до спадкування закликаються ті особи, яких законодавець називає як спадкоємців. Спадкування за законом має місце тоді, коли воно не змінене заповітом, тобто спадкодавець у заповідальному розпорядженні не призначив спадкоємців особисто. Встановлено, що якщо шлюб фактично припинився задовго до смерті спадкодавця і подружжя, по суті, створили нові сім'ї, цей факт не вплине на частку подружжя, яка йому формально належить як спадкоємцю першої черги. Висловлено думку, що у випадку встановлення режиму окремого проживання, фактичні шлюбні відносини, факт яких підтверджено в судовому порядку, повинні мати пріоритет перед формальною реєстрацією шлюбу між особами, співжиття яких припинилося. Необхідно законодавчо закріпити ознаки фактичних шлюбних відносин, щоб випадкові зв'язки в тих чи інших формах не стали підставою для виникнення спадкових правовідносин. Такими ознаками можуть бути: спільне проживання не менше п'яти років; взаємна матеріальна підтримка; публічне виявлення подружніх відносин перед третіми особами; спільне виховання дітей тощо. У роботі обґрунтовано черговість спадкування за законом. Визначено особливу групу спадкоємців, так званих утриманців, осіб, які є непрацездатними; за віком чи за станом здоров'я і перебувають на утриманні спадкодавця не менше року до відкриття спадщини. Утриманці не мають своєї постійної черги — вони призиваються до спадкування разом з тією чергою, яка отримує спадщину. Внесено пропозицію, щодо позбавлення утриманців права на обов'язкову частку спадщини натомість покласти на спадкоємців, які прийняли спадщину, обов'язки по аліментуванню утриманців, визначивши розмір і строк такого утримання. Визначено, що серед об'єктів спадкового правонаступництва особливе місце посідає

домашнє майно. В законодавстві не наводиться перелік предметів домашньої обстановки та вжитку. Під ними, звичайно, розуміють ті речі, які призначені для задоволення повсякденних побутових та культурних потреб громадян. Визначені випадки в яких спадкове майно переходить у власність держави.

У підрозділі 3.2. «Практика задоволення вимог кредиторів спадкоємцями» встановили, що до складу спадщини входять не лише права спадкодавця, а й ціла низка майнових зобов'язань, а саме борги спадкодавця. Спадкоємці зобов'язані повідомляти кредиторів про відкриття спадщини, якщо їм відомо про борги спадкодавця. Кредиторів спадкодавця належить протягом шести місяців від дня, коли він дізнався або міг дізнатися про відкриття спадщини, пред'явити свої претензії до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від настання строку вимоги. Непред'явлення кредитором спадкодавця претензій до спадкоємців, які прийняли спадщину, погашає його право вимоги. Наведено перелік норм, які забезпечують інтереси кредитора спадкодавця. Встановлено, що дійсна вартість спадщини визначається на момент її відкриття, а не на момент пред'явлення до спадкоємців вимог кредиторами.

У підрозділі 3.3. «Визначення проблем у спадковому договорі» встановили, що спадковий договір є інститутом договірною, а не спадкового права, незважаючи на його розміщення у Книзі шостій ЦК України – «Спадкове право». До спадкового договору не застосовуються норми спадкового права в силу відсутності юридичного складу спадкового правонаступництва, за таким договором відбувається розпорядження належним відчужувачеві майном ще за життя, але із набуттям набувачем права власності на майно після смерті відчужувача. Отже, спадковий договір має подвійну правову природу: він одночасно є і розпорядженням на випадок смерті, і договором. Це означає що такий договір є однією з підстав спадкування, а зроблене у ньому розпорядження на випадок смерті не підлягає односторонній зміні чи скасуванню. Істотними умовами спадкового договору є умови про майно, яке після смерті відчужувача перейде у

власність набувача, дії, які зобов'язаний вчинити набувач відповідно до умов договору, та інші умови, на включенні яких до змісту договору наполягає хочаб одна із сторін. З метою забезпечення виконання спадкового договору після смерті відчужувача пропонується передбачити в законі коло осіб, яким надати право вимагати розірвання спадкового договору та повернення майна, набутого на підставі спадкового договору, у разі невиконання набувачем своїх обов'язків після смерті відчужувача. Спадковий договір можна віднести до особливого різновиду алеаторних (ризикових) договорів. У ньому, на відміну від традиційних алеаторних зобов'язань, де не є заздалегідь чітко визначеним сам обсяг прав і обов'язків учасників (як, наприклад, у договорі довічного утримання, зобов'язаннях, які виникають з участі в азартних іграх, укладення парі), навпаки, права і обов'язки сторін є визначеними, а невідомим залишається той факт, чи будуть вони реалізовані, і, відповідно, чи буде виконано договір взагалі.

У підрозділі 3.4. «Охоронні заходи стосовно спадкового майна» встановлено, що право на вжиття заходів до охорони спадкового майна мають державні нотаріальні контори, посадові особи виконкомів місцевих рад, консульські установи. Приватний нотаріус не має права вчиняти цю нотаріальну дію. Вживаються заходи до охорони спадкового майна за місцем відкриття спадщини, тобто за останнім, постійним місцем проживання спадкодавця, а якщо воно невідоме, то за місцем знаходження майна чи основної його частини. Нотаріальне провадження щодо вжиття заходів до охорони спадкового майна порушується за повідомленням підприємств, установ, організацій, громадян. Цих заходів може бути вжито і з ініціативи самого нотаріуса, якщо йому стало відомо про залишене без нагляду майно померлого громадянина. Провадження щодо вжиття заходів до охорони спадкового майна може порушуватися як за письмовою, так і за усною заявою. Державний нотаріус, який одержав від спадкоємців повідомлення про відкриття спадщини, зобов'язаний повідомити про це тих спадкоємців, місце проживання або роботи яких йому відоме. Нотаріус має право зробити

виклик спадкоємців публічним оголошенням або повідомленням про це у пресі, хоча на практиці це трапляється досить рідко. Заходи до охорони спадкового майна припиняє державний нотаріус або посадова особа виконкому місцевої ради, які вживали їх. Вжиття заходів з охорони спадкового майна починається з його опису, що провадиться за участю заінтересованих осіб, якщо вони бажають бути присутніми при цьому, а також не менш як двох понятих. Якщо майно потребує управління - а це може бути жилий будинок, квартира, худоба тощо, а також тоді, коли кредитори спадкодавця пред'явили претензії до прийняття спадкоємцями спадщини, державний нотаріус призначає хранителя майна, про що виносить постанову.

Розділ 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях сумській філії ПАТ «Укртелеком»» складається із трьох підрозділів. У ньому досліджується система управління охороною праці в організації, аналіз небезпечних і шкідливих факторів в умовах праці в організації, безпека в надзвичайних ситуаціях на досліджуваному об'єкті.

Четвертий розділ починається з підрозділу **4.1. «Система управління охороною праці в організації»** встановлено, що основними законодавчими актами, що визначають головні положення з охорони праці в банку, є Кодекс законів про працю, Закони України: "Про охорону праці", "Про пожежну безпеку", "Типове положення про службу охорони праці", "Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами ЕОМ", та інші нормативно-правові акти та інструкції, що регулюють умови праці працівників та виконання охорони праці. Правління підприємства затверджено Положення про систему управління охороною праці працівників Сумської філії ПАТ «Укртелеком», наказ від 2 лютого 2010 року, розроблене відповідно «Рекомендацій щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці», згідно з яким управління охороною праці у Сумській філії ПАТ «Укртелеком» здійснюється заступником директора з питань праці та персоналу, у структурних підрозділах –

керівниками відповідних структурних підрозділів. Встановлено, що підприємство забезпечує працівникам безпечні та нешкідливі для життя умови праці. Для зменшення травматизму кожен співробітник проходить інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки.

У підрозділі **4.2. «Аналіз небезпечних і шкідливих факторів в умовах праці в організації»** встановлене місцезнаходження, вплив природних та техногенних факторів на роботу підприємства. Виходячи з принципів Гігієнічної класифікації, умови праці в Сумській філії ПАТ «Укртелеком» можна віднести до 2 класу – «допустимі» умови праці, оскільки не зважаючи на відсутність наявних шкідливих чинників для здоров'я, працівники підприємства піддаються дії таких на перший погляд непомітних фізичних та психофізіологічних чинників як фізичні та нервово-психічні перевантаження, електростатичні поля, радіочастотне та рентгенівське випромінювання. Робочі місця та умови праці у підприємстві Сумська філія ПАТ «Укртелеком» відповідають нормам, допомагають ефективно працювати та обслуговувати клієнтів на належному рівні.

У підрозділі **4.3. «Безпека в надзвичайних ситуаціях на досліджуваному об'єкті»** встановлено, що всі приміщення банку оснащені системою автоматичної пожежної сигналізації відповідно до вимог "Переліку однотипних за призначенням об'єктів, які підлягають обладнанню установками автоматичного пожежогасіння та пожежної сигналізації", затвердженого наказом міністра внутрішніх справ України від 20.11.97 № 779. На кожному поверсі розміщений план евакуації при пожежі. Крім цього приміщення банку забезпечені необхідною кількістю вогнегасників згідно з вимогами «Типових норм належності вогнегасників», які встановлені в легкодоступних місцях, пожежними кранами та ручними сповіщувачами про пожежі. Усі працівники повинні вміти користуватися наявними вогнегасниками, іншими первинними засобами пожежогасіння, знати місце їх знаходження. Не рідше одного разу на місяць проводиться огляд стану вогнегасників, про що робиться відповідний запис в «Журналі обліку

вогнегасників на об'єкті». Наказом правління філії відповідальність за стан пожежної безпеки покладена на заступника директора з питань праці та персоналу який в свою чергу відповідає за охорону праці та пожежної безпеки банку. Усі працівники під час прийняття на роботу та в процесі праці проходять протипожежний інструктаж, перевірку знань з питань пожежної безпеки. В сумській філії ПАТ «Укртелеком» в м.Суми створені належні умови для захисту від пожеж та нещасних випадків кожного працівника, що забезпечується не тільки управлінськими й організаційними рішеннями, а також й дисциплінованістю та відповідальністю працівників.

АНОТАЦІЯ.

Войтенко О.В. Проблеми правового регулювання здійснення права на спадкування . – Рукопис.

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра зі спеціальності 8.03040101 – «Правознавство», ДВНЗ Українська академія банківської справи Національного банку України», Юридичний факультет. – Суми, 2014.

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження проблематики спадкового права. Зокрема, виявлено основні проблеми та колізійні питання інституту спадкового права України. Проведено теоретичний аналіз проблем оподаткування спадщини в Україні. Досліджено проблеми регламентації інституту обов'язкової частки спадщини. Зроблено аналіз охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях на підприємстві. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства стосовно спадкування.

Ключові слова: спадкове право, спадкування, заповіт, спадковий договір, спадкові правовідношення, обов'язкова частка спадщини, заповіт з умовою, заповіт подружжя, спадкування за законом, договір спадкування, охорона праці, надзвичайні ситуації.

АННОТАЦИЯ.

Войтенко А. В. Правовые основы ответственности за нарушение банковского законодательства. - Рукопись.

Научная работа на соискание квалификации магистра по специальности 8.03040101 - «Правоведение», ГВУЗ Украинская академия банковского дела Национального банка Украины», юридический факультет. - Сумы, 2014.

В магистерской работе осуществлено комплексное исследование проблематики наследственного права. Определены основные проблемы и коллизионные вопросы института наследственного права Украины. Проведено теоритический анализ проблем налогообложения наследства. Зделано анализ охраны труда и безопасности в чрезвычайных ситуациях на предприятии. Предложено направления усовершенствования наследственного законодательства. Проведено теоретический анализ и виявлено ряд проблемных вопросов, относительно права на наследство. Определено основания наследования и лишения права на наследство. Внесено предложение относительно принятия более четких критериев относительно лиц, которые подпадают под категорию "недостойных" наследников. Предложено установление возрастного ценза, который свидетельствовал бы о возможности гражданина объективно оценивать свои поступки и их последствия, для приобретения завещательной дееспособности. Доказано, что наследственный договор по своей сути относится к институту договорного, а не наследственного права. Сформулирован ряд предложений, относительно усовершенствования законодательства, которое регулирует вопрос правопреемства.

Ключевые слова: наследственное право, наследование, завещание, наследственный договор, наследственные правоотношения, обязательная часть наследства, завещание с условием, завещание супругов, наследования по закону, договор наследования, охрана труда, чрезвычайные ситуации.

ABSTRACTS.

Voitenko A. V. Problems of the legal adjusting of realization of rights on an inheritance. – Manuscript.

Scientific work for obtaining Master's degree in specialization of "Jurisprudence" 8.03040101, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, Department of law. - Sumy, 2014.

In diploma work the analysis of current legislation is conducted on questions of realization of rights on an inheritance and a complex study of problems of the legal adjusting of inheritance is undertaken.

It is found out an author basic problems of institute of probate law are in Ukraine. Analysis of legal norms of law is done regulate the inherited legal relationships. Theoretical analysis of problems of taxation of inheritance is conducted in Ukraine. The problems of reglament institute of separate part of inheritance are investigational. The analysis of protection labour and safety is done in emergency situation on an enterprise.

Keywords: probate law, inheritance, testament, agreement of inheritance, inherited legal relationships, obligatory part in an inheritance, testament with a condition, testament of the married couples, inheritance by law, agreement of inheritance, taxation of inheritance, labour, emergency situation protection.

У «**Висновках**» зазначається, що в результаті дослідження, виконаного на основі аналізу чинного законодавства, практики його застосування, теоретичного осмислення наукових праць, в роботі запропоновано вирішення ряд проблем спадкового законодавства. Сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вирішення проблемних аспектів правового регулювання здійснення права на спадкування.